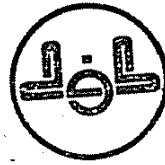

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
YAYINLARI

DIYANET DERGİSİ

DİNİ, İLMİ, EDEBİ ÜÇ AYLIK DERGİ

EKİM-KASIM-ARALIK 1985

CİLT : XXI - SAYI : 4

Hıristiyan Misyonerliği ve Yehova Şahitleri

Yard. Doç. Dr. Osman CİLÂCI
S.Ü. İlahiyat Fakültesi
Dinler Tarihi Anabilim Dalı

1. Misyonerlik Nedir?

Önce misyoner kelimesinin târifini yapalım :

Misyoner, (Fr. Missionnaire, Alm. Missionar) asıllı bir kelimedir. Hıristiyanlığı yaymaya uğraşan kimse⁽¹⁾ anlamına gelmektedir. Bir dini ve bilhassa Hıristiyanlığı yaymaya çalışan kimse⁽²⁾ ye de misyoner denilmektedir. Bununla ilgili olarak "Bir kimse veya bir topluluğa verilen belirli görev" de Misyon adını almaktadır. Bunlardan ayrı olarak bir hükümetin bir kimseye verdiği geçici ve belirli göreve misyon denildiği gibi, dîni, diplomatik, bilimsel vb. bir görev yüklenmiş kimselerin tümüne de misyon denilmektedir⁽³⁾.

Daha genel bir târifle, hıristiyan kiliselerinin hıristiyan olmayan ülkelerde bu dini yaymak için kurdukları müesseselere misyon adı verilmektedir⁽⁴⁾. Misyoner ise, iç veya dış misyonlarda görev alan râhip, papaz, din adamı, bir düşünceye, bir ülkeye kendini adayan ve bunu yaymaya çalışan kimse⁽⁵⁾ dir. Misyonerlik genel anlamda başka dinden olanları kendi dinine kandırmak için kurulan teşkilâttir. Özel anlamda ise, hıristiyan olmayan ülkelerde Hıristiyanlığı yayma gayesini güden müessesenin adıdır.

2. Tarihçesi ve Gayesi

Genel olarak Hıristiyanlığın yayılmasını gaye edinen misyonerlik teşkilâtının mazisi oldukça eskilere kadar gider⁽⁶⁾. Hemen bütün din tarihçilerine göre misyonerliğin ilk elemanları havârilere dir. Bilindiği gibi havârilere Hıristiyan-

(1) M.N. Özön, Türkçe-Yabancı Kelimeler Sözlüğü, İst., 1962; A.C. Denker, B. Davran, Almanca - Türkçe Büyük Lügat, İst., 1955.

(2) İ.A. Gökse, Yeni Lügat ve Ansiklopedi, İst., 1947, IV, 1870.

(3) Meydan Larousse, İst., 1969, VIII, 842.

(4) Hayat Ansiklopedisi, İst., tars. V, 2352.

(5) M. Larousse, VIII, 843.

(6) Bazı tarihçilere göre Misyonerlik Teşkilatı'nın temelinde Hz. İsa'ya atfedilen şu sözler bulunmaktadır : "İmdi, siz gidip bütün milletleri şakirt edin, onları Baba, Oğul ve Ruhu'l-Kuds'ün ismiyle vaftiz eyleyin. Size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin ve işte ben bütün günler, dünyanın sonuna kadar sizinle beraberim (Matta, XXVIII, 19-20).

lığı yayma hususunda Hz. İsa'ya yardımcı olmuşlardır. Bu noktayı Kur'an-ı Kerim'de açıklamıştır. .

Küçük Asya, Makedonya ve Yunanistan'da birçok kilisenin kurulmasını sağlayan Aziz Paulus'tan sonra havâriilerin talebeleri diye adlandırabileceğimiz ikinci bir nesil dünyanın birçok ülkesine dağılmışlardır. Daha, sonra Constantinus'un Hıristiyanlığı kabul etmesi, misyonerlere yeni bir enerji vermiştir. Böyle bir destek alan misyonerler, İran ve bazı Ortadoğu ülkelerinde Hıristiyanlığı yaymaya çalışmışlardır. Takriben VI. yüzyılda Aziz Augustinus, Anglosaksonlar arasında vaazlar vermek suretiyle onların Hıristiyanlığa kazandırılmasına çalışmıştır. Bunu takibeden dönemlerde Aziz Bonifacius, VIII. yüzyılda Ren kıyıları boyunca dolaşarak Hıristiyanlığı yayma gayreti göstermiştir(7).

Bazı hıristiyan kaynakları, biraz mubalağalı da olsa IX. yüzyılda Germen kavimlerinin Hıristiyanlığı kabul ettiklerini yazmaktadır. O dönemde böyle süratli bir yayılış gösteren Hıristiyanlık, İsveç ve Bohemya'ya, bir asır sonra da Danimarka'ya girmiştir.

Aşağı yukarı aynı yüzyılda bu tür faaliyetlerin Rusya, Macaristan ve Prusya'da da görüldüğü bilinmektedir.

Haçlı Seferleri'ne gelince, esas gayesi İslâm Dini'nin yayılmasını önlemek olan Haçlı Seferleri, ne bu gayesine ulaşabilmiş, ne de müslümanları hıristiyanlaştırabilmiştir. Zor kullanarak müslümanların hıristiyanlaşmalarını sağlanamayınca bu sefer İncil'i müslümanlar arasında dostça yayma yolu tercih edilmiştir. Bazı tarihçilere göre böyle bir taktiğin uygulanması fikri ilk olarak Aziz Fransesko'dan gelmiştir. Bundan dolayı Hıristiyanlığı misyonerlik yoluyla yayma düşüncesini ilk kabul edenlerin Fransiskanlar ve Dominikler olduğu iddia edilmiştir.

Misyonerlik faaliyetlerinde yeni bazı ülkelerin keşfedilmesi de önemli rol oynamıştır. Bu durumdan istifade etmeyi ön plânda tutan İspanyollarla Portekizliler, hem sömürgeleşme, hem de hıristiyanlaştırma faaliyetlerini birlikte yürütmüşlerdir(8). Bu açıklamalara paralel olarak Goa misyonları Lâtin Amerika'yı, Cizvit misyonları Çin, Japonya ve Hindistan'ı hıristiyanlaştırmak için çalışmışlardır.

Misyoner faaliyetleri Çin, Afrika, Asya, Japonya gibi ülkelerde genellikle XIX. yüzyıldan sonra gelişme kaydetmiştir(9). Cizvit tarikatının doğuşu da misyonerlere ümit vermiş, onların daha rahat faaliyette bulunmalarına imkân sağlamıştır.

(7) Bu arada Charlemagne'nin kazandığı zaferler, Saksonların zorla da olsa Hıristiyanlığı kabul etmelerini sağlamıştır.

(8) 1593-1608 yılları arasında Papalık, Portekiz ve İspanya krallarına, keşfedilmiş veya keşfedilecek ülkelere gidecek olan misyonerlerin her türlü hazırlığını yapma yetkisini vermiş, bu ülkelerin mülkiyetini de onlara bırakmıştır.

(9) Bununla beraber Japonya'nın XVII yüzyılda yabancılarla birlikte misyonerleri de ülkelerinden kapı dışarı ettiği bilinmektedir.

Fransa'da misyonerlik 1658'de François Pallu ve Pierre De La Motte Lambert tarafından kurulmuştur. Daha sonraları XIV. Lois 1664'de bu çalışmayı resmen destekleyerek gerekli yardımda bulunmuştur. Bu resmî destek, XV. Lois tarafından da sürdürülmüş, misyoner faaliyetlerine ayrıca mali destek sağlanmıştır⁽¹⁰⁾.

Yukarıda az önce bahsettiğimiz yıllarda yalnız Uzak Doğu'da 37 misyoner teşkilatı kurulmuştur. Bunların hemen hepsi Katolik misyonerleridir. Amerika, Avustralya ve Çin'de daha çok Anglikan Kilisesi'ne bağlı misyonerler faaliyet göstermişlerdir.

Papalığın 1662 yılında Vatikan'da kurduğu propoganda kongresyonu, bir bakıma Misyon Bakanlığı hüviyetindedir; ancak Portekizlilerin savaşı kaybetmelerinden sonra, misyonerlerin maddi kaynakları nisbeten zayıflayınca himaye sistemi misyoner bulmakta güçlük çekmeğe başlamışlardır. Bundan böyle her ülke misyonerini kendisi yetiştirecektir. Bunun için de önce Paris'te Dış Misyonlar Papaz Okulu açılmış, Uzak Doğu'da yürütülecek misyoner faaliyetleri için kurulan misyoner teşkilatını ise Kanada misyonları idare etmiştir⁽¹¹⁾.

Bu faaliyetlerin sürdürüldüğü dönemlerde propoganda misyonları ile himaye misyonları arasında zaman zaman çatışmalar eksik olmamıştır. Uzlaşma ve anlaşmazlıkların büyük boyutlara ulaştığı devreler görülmüştür. Sonuç olarak asgari müşterekte birleşme sağlanamayınca propağanda misyonları, himaye misyonlarını ikinci plâna iterek onları devre dışı bırakmışlardır.

1789 Fransız İhtilâli misyon hareketine darbe vurarak onların faaliyetlerini durdurmuştur. Ancak bu çalışmaların kesintiye uğraması uzun ömürlü olmamış, 1830'dan sonra XVI. Gregorius'un teşebbüsüyle yeniden canlılık kazanmıştır. Bu faaliyetlerde genellikle Fransızlar ekseriyeti teşkil ettiği için misyonerlik çalışmaları, önce Avrupa'nın tamamını hedef almış, daha sonra dünyanın diğer ülkelerine yayılma çabaları göstermiştir.

I. Cihan Savaşı'nı tâkibeden dönemde yani 1917'den sonra XV. Benedictus misyoner çalışmalarına yeni bir anlam kazandırarak bu faaliyetleri Propağanda Kongresyonu'nun yetkisi altında toplamıştır. Papa XI. Pius da misyonerliği belli kaidelere oturtmuştur.

Misyonerlik çalışmaları hakkında son çeyrek yüzyılın en ilginç bilgilerini 1951'de yayınlanan Evangelie Praecones (Papalık Genelgesi) nde bulmak mümkündür. Bu genelgede verilen bilgilere göre, 1926'da 400, 1950'de de 600 misyoner bölgesinde faaliyet sürdürülmüştür⁽¹²⁾.

(10) 1791 - 1805 yılları arasında misyonerlik faaliyetleri kesintiye uğramış, 1809'da çalışmalar yeniden durdurulmuştur. Teşkilat ancak 1815'ten sonra daha geniş bir şekilde organize edilmiştir.

(11) Bu okulun bütün masrafları Papalık Propağanda Dairesi'nce karşılanmıştır.

(12) 1926'da hemen bütün misyon şefleri Avrupa'lı olduğu halde, 1950'de 88 misyon kendi ülkelerindeki şefleri tarafından idare edilmiştir. Ancak 1949 Çin İhtilâli'nin ortaya çıkardığı sosyal yapı değişikliği ile bazı Avrupa sömürgelerinin istiklallerine kavuşmaları, günümüz misyoner kadrosu hakkında kesin bilgi edinmemize imkân vermemektedir.

Reform Hareketi'nden sonra doğmuş olan Protestanlık, misyon faaliyetlerine önem vermiş, Avrupa'da durumunu kuvvetlendirir kuvvetlendirmez bütün gücü ile bu sahaya yönelmiştir.

Günümüz pagan⁽¹³⁾ toplumlarına misyoner gönderen ve misyonerlik teşkilatlarını her yönden destekleyen birçok kuruluş mevcuttur.

Şu noktayı da özellikle belirtmeliyiz ki, Hz. İsa'dan sonra O'nun bıraktığı dini en çok tahrip eden adam, Hıristiyanlığı sırf siyasi hesaplarla kabul etmiş bulunan Konstantin olmuştur. Bu adam, karısını kaynar suda boğmuş, öz evladı Krisyos'u astırmış, kız kardeşlerinin kocalarını öldürtmüş, kayınpederini bizzat katletmiş ve daha nice kimselerin gaddarca kanına girmiştir⁽¹⁴⁾.

Misyonerliğin gayesine gelince, girilen her faaliyetin, yapılan her işin süphesiz bir gayesi vardır. Bir gaye gütmeyen, bir amaca yönelmeyen her çalışma eninde sonunda yok olmaya mahkumdur.

Bugünün insanı, teknolojik gelişmelerin baş döndürücü bir hızla geliştiği dünyamızda, her geçen gün daha kısa yoldan, daha az emekle hedefine ulaşmak istemektedir. Yapılacak işlere nisbetle çok kısa olan insan ömrü bir bakıma böyle davranmayı zorunlu kılmaktadır. Durum bu şartlar içinde düşünüldüğü zaman, misyonerliğinde kendine has bir gayesinin bulunabileceği kendiliğinden anlaşılır.

Kısaca ifade etmek gerekirse misyonerliğin gayesi yeryüzünde kuvvetli bir Hıristiyan topluluğu kurmaktır. Bunu gerçekleştirebilmek için misyonerler, gittikleri her yerde bağlı buldukları mezhebin kilisesini kurarak halkı bu kiliselere toplamaya çalışırlar.

Misyonerlik teşkilatı bu gayesine ulaşabilmek için dünyanın çeşitli ülkelerinde enstitüler kurmuştur. Bunlardan Almanya, Belçika, Fransa ve Hollanda'dakiler ilk akla gelenlerdir. Misyonerler, tarihin her döneminde gayelerine ulaşabilmek için bütün vasıtaları mubah gören bir zihniyetle (Makyavelist, Machiavélisme) hareket etmişlerdir. Böylece de Asya ve Afrika ülkelerini uzun yıllar boyunca istismar eden, sömüren emperyalist devletlere yardım ederek, onlara müsait zemin hazırlamışlardır.

Misyoner teşkilatları İslâm ülkelerindeki emellerine⁽¹⁵⁾ ulaşabilmek için başlangıçta onları dinlerinden soğutarak aralarında birtakım anlaşmazlıklar koymakla işe girişmişlerdir. Zamanla çeşitli zorbalık metodları da uygulamalarına rağmen müsbet bir netice alamamışlardır. Haçlı Seferleri'nin hüsrana sonuçlanması da bunu göstermektedir. Zor kullanmanın, zulüm ve tahakkümün istenilen neticeyi vermemesi üzerine, misyoner teşkilatı bu sefer de suret-i hak'tan görünerek, câzip birtakım yollarla din telkinine çalışmıştır.

Umumi olarak misyonerliğin gayesi şöyle özetlenebilir :

1. Sömürgeci devletlerin özellikle Hıristiyan devletlerin Müslümanlar üzerinde nüfuz kurmalarını sağlamak,

(13) Rf. Paien, Lat. Paganus. Eski çok tanrılı ve putperest milletleri niteleyen bir sıfatı özellikle Hıristiyan karşıtı olan politeist anlamında kullanılır. Daha sonraları uydurma tanrılara tapan manasında da kullanılmıştır.

(14) John Davenport, Hz. Muhammed ve Kur'an-ı Kerim, (çev. Ö.R. Doğrul) İst., 1928, s. 140.

(15) M. Hâlidî, İslâm Ülkelerinde Misyonerlik ve Emperyalizm, (çev. O. Şekerçi) İst., 1968, s. 76 vd.

2. Tarihe karışmış eski kiliseleri tekrar canlandırmak,
3. Eski ve yeniden kurulan kiliselerle müslümanlar arasında Hıristiyanlık propağandası yapmak⁽¹⁶⁾.

Misyonerliğin maddi gayesinin milletleri sömürmek, manevî gayesinin de dünyada hıristiyan nüfuzunu arttırmak olduğu bilinen bir gerçektir. Bir bakıma misyoner için, "Sömürgeci devletlerin silâhsız fedailerini" tâbirinin kullanılması hiç de mubalağalı bir ifade değildir.

Bilinen bir gerçektir ki misyonerler, gayelerine ulaşabilmek için gittikleri memleketlerde sadece bir din propağandacısı olarak faaliyet göstermezler; değişik adlarla çalışırlar. Bu bakımdan, girdikleri ülkenin mahalli kültürünü yıkmadıkça hiçbir yerlinin hıristiyan olmayacağını gayet iyi bildikleri için işe önce oradan girişirler⁽¹⁷⁾. Milletleri ayakta tutan bütün dini ve millî değerlerin itibarını sarsarak meydana gelecek boşlukta kendi inançlarını yükselteceklerini zannederler.

4. Misyonerlikte Denenen Bazı Metodlar

Gayesi, hıristiyanlığı ikame olan misyonerlik, bu emeline ulaşabilmek için her dönem ve memlekete göre bir takım metodlar kullanmıştır. Hangi metodun hangi ülke için daha geçerli olduğunu da üst seviyedeki misyon kurulu tesbit etmiştir. Bu bakımdan zaman zaman uygulanan metodların değiştirildiği, hatta tamamen terkedilerek yerine bir başka metodun denendiği de olmuştur. Lugatte metod, "Bir hedefe ulaşmak için tutulan düzenli yol" anlamına gelmektedir.

Felsefî açıdan ise metod, "Bir hakikate ulaşmak için tutulan mantıklı fikir yolu" demektir⁽¹⁸⁾.

Misyonerler gayelerine ulaşabilmek ve dinlerini yaymak için çoğu kere ilmi ve nazari yollara rağbet etmezler. Bilirler ki ilim ve akıl sayesinde, Hıristiyanlığın Müslümanlık'tan üstün olduğunu isbat mümkün değildir.

Saadet de felakette hep iman içindir. Misyonerler felakete uğrayan fert veya toplumların bu acılarını istismar etmeyi gayet iyi bilirler⁽¹⁹⁾. Yangın, deprem, su baskını, kıtlık, salgın hastalık, kasırga vb. âfetlerde o yörenin imdadına koşan Kızılhaç beraberinde misyonerini götürmeği de ihmal etmez.

Burada bir silkinşe vesile olması dileğiyle merhum Âkif'in şu beytini hatırlamamak mümkün mü?

"Misyonerler gece gündüz çalışırken acaba,
Oturup vahy-i ilâhîyi mi bekler ülemâ"!

Misyonerler giriştikleri faaliyetlerde gayet dikkatli, itinalı ve sinsi davranarak buldukları ülke ve mahallin şartlarına göre hareket ederler. Ürkütücü ve usandırıcı olmamaya, bezginlik vermemeğe gayret ederler. Bu bakımdan

(16) Bilgi için bkz. İrfan Abdülhamid, Müsteşrikler ve İslâm, (çev. A. İlhan) İst., 1971.

(17) E. Kirşehirlioğlu, Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri, İst., 1965, s. 15.

(18) Yeni Lüg. ve Ansk. V, 3046.

(19) Nitekim 1939 yılında vukubulan Erzincan ve 1970'de meydana gelen Gediz ile çevresindeki depremlerde, kısmî maddî yardım yanında "İşte Yardım" vb. adlarla Hıristiyanlığı öven broşürlerin dağıtıldığı bilinen bir gerçektir.

gittikleri her memlekette önce o milleti meydana getiren kıymetler manzumesini iyice teşhis ve tesbit ederler, çünkü her ülkenin mahalli kültürü, gelenek ve görenekleri onlar için bir engel teşkil edecektir.

Misyonerler bazan Hıristiyanlığı telkin yolunda bir ölü evinde bile cenazeyi istismar ederek basit sermayelerini ortaya dökmekten geri kalmazlar. Misyoner Jessup ve Calhoun ölen bir dürzi gencin tâziyetinde :

— Kardeşlerime ait bir ceset gördüğümde içim nefret ve bugzla, acılarımıza, ızdıraplarımıza sebep olan ve dünyaya ölümü getiren hatanın nefretiyle dolar. Niçin böylece bu hataya nefret etmeyelim Ve sonra bütün insanlık uğruna ölümü tatmış hatadan berî birini sevmeyelim?

Burada Calhoun'un maksadı, hıristiyan olmadan ölüm kötüdür. Ölen hatalarla dopdolu olarak ölmüştür. Hıristiyan ölüsüne gelince —inançlarına göre— Hz. İsa, insanlık uğruna canını feda ettiği için insanların hatalarını da yüklenmiştir⁽²⁰⁾ demeğe getirmektedir.

Misyonerlik teşkilatı, gayesine ulaşabilmek için her çeşit vasıtaya başvurmayı meşru görür. Bununla beraber, faaliyette bulunan ülkenin ve zamanın şartlarına göre uyguladığı metodlarda değişiklik yapar. Nitekim, tâ 1932 yılında bu ihtiyaç hissedilmiş ve Misyonerler Cemiyeti o tarihte neşrettiği "Misyoner Gönderme İşleminde Yeni Düşünceler" adlı eserde, misyonerlik faaliyetlerinin devamı zaruri görüldüğü halde, çalışma metodlarının değişmesi gerektiği açıklıkla belirtilmiştir.

Misyonerlerin, gerektiğinde her kılık ve renge girmesi anormal bir davranış değildir. Özellikle İslâm ülkelerinde sürdürülen faaliyetlerde bu durum açıkça görülmüştür⁽²¹⁾. Müslümanlar arasında misyoner çalışmalarının metodlarında şöyle denilmektedir :

Birinci plânda öyle yapalım ki, bütün müslümanlar, onları sevdiğimize kâni olsunlar. Böylece müslümanların kalblerine girmeği öğrenmiş oluruz. Misyonerlere gerekli olan, zâhirde bütün Doğu ve Müslüman milletlerin âdetlerine saygılı olmalarıdır. Tâ ki, bununla, kendilerini dinleyenler arasında, fikirlerini yayma fırsatına kavuşabilsinler. Meselâ, "İsa mutlaka Allah'ın oğludur" demekten kaçınmalı ki buna inanmayan kimseler nefret etmesinler. Onlara yaklaşmak mümkün olunca istenildiği şekilde propaganda yapılabilir⁽²²⁾.

Bir başka araştırmacı da bu konuda aynen şöyle demektedir:

Misyonerlerin güvercinler gibi mâsum olmaları gerekir. Fakat bu, onların yılanlar gibi kurnaz olmalarına engel teşkil etmez⁽²³⁾.

Misyonerlik teşkilatı, gayesine ulaşabilmek için, bir hayli metod denemiştir. Misyonerlerin bugüne kadar uyguladıkları metodlardan birkaçını şöyle sıralayabiliriz:

1. Yayın yoluyla :

a. Takvim, b. Kitap, c. Broşür, d. Gazete, Dergi, El ilânı vb.,

2. Kutsal Kitabı Tanıtma Kurslarıyla,

(20) İslâm Ülkelerinde Misyonerlik, s. 55.

(21) Bu konuda geniş bilgi için bkz. Trimmingham, İslam in Ethiopia, London, 1948.

(22) İslâm Ülkelerinde Misyonerlik, s. 93 vd.

(23) Charles R. Watson, İslam and Missions, London, 1949, s. 53.

3. Teyb bandları ve video ile,
4. Plâklarla,
5. Seminer, konferans ve çeşitli meslekî toplantılarla,
6. Radyoda temsil, skeç, çeşitli konuşmalarla, açık oturum ve sohbetlerle,
7. Televizyonda filim, açık oturum, konuşma, temsil, diziler vb. faaliyetlerle.

Şu noktayı da belirtelim ki, müslümanlar dinlerini yaymak için gayr-i müslimlere baskı yapmadıkları gibi, onların müslüman olması için herhangi bir telkin ve özendirilmede bulunmazlar. Bu konuda İslâm'ın düstur ittihaz ettiği başlıca iki âyet-i kerime vardır :

1. "Dinde hiç bir zorlama yoktur....." (24),
2. "..... Sizin dininiz size, benim dinim bana" (25).

5. Misyonerlik ve Yehova Şahitleri Propagandası

Propağanda lügatte, bir düşünceyi, bir inancı yaymak için sözle, yazı ile, resimle ve daha başka yollarla yapılan tanıtma işine(26) denir.

Propağanda da, imkân ve vasıtalara, teknolojik gelişmelere paralel olarak her geçen gün dev adımlarla ilerleme kaydetmektedir.

Denebilir ki, propağandanın mazisi insanlık kadar eskidir. İnsanoğlu tarihin her döneminde kendi fikir ve düşüncesini karşısındakilere kabul ettirebilmek için birtakım çarelere başvurmuştur.

Propağandanın etkili olabilmesi için kitle ve çevre şartlarının çok iyi değerlendirilmesi, belli ölçüde bir ortamın hazırlanması gerekir.

Genellikle propağandanın, görüş üzerindeki iki çeşit tesiri olduğu kabul edilmektedir. Bunlardan birincisi üretici, diğeri ise koruyucu tesirdir(27).

Politik mânâda propağanda ise XX. y. yılın en başta gelen faaliyet alanlarından biri olmuştur. Konumuz politik propaganda olmadığı için bunun üzerinde durmayacağız.

Kitlelerin kanaatleri körü körüne itaat, korkunç hoşgörmezlik, dinî hislere bağlı şiddetli propağanda ihtiyacını taşır. Bu bakımdan denebilir ki onların bütün inançları bir dinî şekle sahiptir.

Dinî ve siyâsî inançları ortaya koyanlar, insana saadetini ancak tapmakta bulduran ve taptığı için onu canını fedaya sevk eden bu dinî heyecanın hislerini kitlelere aşılmasını bilmek sayesinde ancak bu inançları yerleştirmeye muvaffak olmuşlardır(28).

İçinde bulunduğumuz yüzyılın en tesirli silâhlarından biri, hatta en başta geleni propağandadır.

Misyonerlik Teşkilâtı'nın, Hıristiyanlığı yaymak için bu derece etkili bir vasıttan yararlanması kadar tabii bir şey düşünülemez; çünkü gayeleri, insanlığı hıristiyan yapmaktır. Hıristiyanlık bu gayesine ulaşabilmek için her

(24) el-Bakara, 256.

(25) el-Kâfirûn, 6.

(26) Yeni Lüg. ve Ansk., IV, 2236.

(27) Jean-Marie Domenach, Politika ve Propağanda (çev. T. Yücel), İst, 1969, s. 158.

(28) Gustave Le Bon, Kitleler Psikolojisi, (Çev. Demirkan), İst, 1974, s. 79.

fırsatı değerlendirmiş, her imkânı en iyi bir şekilde kullanmıştır. Tarih bunun sayısız misalleri ile doludur. Makalemizin ilgili bölümlerinde de açıklanacağı üzere, Hıristiyanlık propagandası için sadece belli bir ölçü ve hedef tesbit etmek mümkün değildir.

Son yıllarda gerek dünyada, gerekse yurdumuzda faaliyetlerini sürdüren önemli hıristiyan teşkilâtlarından biri de Yehova Şahitleri'dir.

Yehova Kitab-ı Mukaddas'te Tanrı'ya verilen bir isimdir. Hz. Musa'ya "Ateşli Çalılık" da açıklandığı söylenir. Başlangıçta "Yeho" veya "Yahu" şeklinde telaffuz edilir ve "O'dur" anlamına gelirdi. Babil Sürgünü'nden beri bu ad ağıza alınmaz olmuştur. Hahamlar Kitab-ı Mukaddes'i okurken bunun yerine Tanrı'nın başka bir adını veya Adonai (rabbim) kelimesini kullanmağa başlamışlardır⁽²⁹⁾.

Yehova Şahitleri adlı Hıristiyanlık Teşkilâtı'nı 1874 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde Charles Taze Russel (1852-1916) kurmuştur.

Teşkilât 1881 yılında Zion's Watch Tower Society adını almıştır. İdare birimi ifade etmek üzere de Watch Tower Bible and Tract Society adı kullanılır. Teşkilâtın kurucusu Russel⁽³⁰⁾ ölümüne kadar (1916) idarenin başında kalmıştır.

Russel'in ölümü üzerine teşkilâtın başına Joseph Franklin Rutherford geçmiştir. O'nun da ölümü üzerine (1924), gerek Yehova Şahitleri gerekse ona bağlı olan International Studenta Bible Society'in bütün idari sorumluluğu Nathan Homer Knorr'un uhdesine verilmiştir.

Yehova Şahitleri propaganda faaliyetleri sırasında birtakım iddialarla kehanette bulunmaktan da geri kalmazlar! Tevrat'ın Yehova tarafından gönderilmiş bir kitap olduğu, Habil'den İsa'ya kadar geçen uzun devredeki şahitlerin son temsilcileri kendileri bulunduğu en başta gelen iddialarıdır⁽³¹⁾.

1914'den itibaren dünyada büyük değişiklikler olacağı, kısa ömürlü bir milletler cemiyeti kurulacağı, Tanrı ile şeytan arasındaki savaşı Tanrı'nın kazanacağı vb. saçmalıklar da, ileri sürdükleri başlıca kehanetlerdir.

Özellikle II. Cihan Savaşı'ndan (1945) sonra Batı Avrupa'da Yehova Şahitliği'ne rağbetin arttığı ileri sürülürse de bu iddianın aslı yoktur. Ancak, din ve dinî duygudan uzak olanlar arasında hoby olarak yer almıştır; bununla beraber Yehova Şahitleri teşkilâtına gönül veren, teşkilâta canla başla çalışarak propaganda faaliyetini sürdüren bir ekibin mevcudiyeti de inkâr edilemez.

Yehova Şahitleri genellikle çeşitli yazı, kitap, broşür, slogan ve vasıtalarla propagandalarını sürdürmektedirler. Teşkilâta papaz ve haham gibi din görevlileri yok denecek kadar azdır. Daha çok gezici propagandacılar vasıtasıyla faaliyetlerine devam ederler.

Yehova Şahitlerinin genel merkezi hüviyetindeki toplanma yerleri New York'ta (Brooklyn) dir⁽³²⁾.

(29) Meydan Laroiss, XII, 764.

(30) Russell'in anne ve babası İskoçya-İrlanda karışımıdır. Önceleri Protestan Presbiteryan kilisesine bağlı olan Russel, daha sonra yine Protestan Congregasionalist Kilisesi'ne geçmiştir.

(31) Bundan dolayıdır ki Hz. İsa, teokratik devleti kurmak için Tanrı tarafından gönderilmiştir.

(32) The Encyclopedia Americana, Washington, 1957, XVI, 9.

Bir bakıma, dinî ve siyâsî cemiyet hüviyetinde olan Yehova Şahitleri, gerçekte Yahûdiliğin tesiri altında kalan yeni bir Hıristiyan Tarikatı⁽³³⁾ dır.

Yehova Şahitleri'ne göre katolik ve protestanlar doğru yoldan saptırılmışlardır. Onları doğru yola kendileri geçirecektir. Bununla beraber Yehova Şahitleri, katolikler tarafından daima ciddi bir şekilde tenkit edilmişlerdir⁽³⁴⁾. Yehova Şahitleri, kendi inanç ve fikirlerini diğer insanlara empoze etmek için her çeşit yayın vasıtasını kullanırlar. Propağanda hizmetinin yürütülmesi için bütün gün çalışanlara da "Yayıncı" adını verirler. Bir bakıma giriştikleri propağanda faaliyetlerinin küçümsenmeyecek boyutlara ulaştığı söylenebilir. Bir fikir vermek için, 1955 yılında sadece propağandaya 85 milyon saatlik zaman ayırdıklarını söylemek yeterlidir.

Yehova Şahitleri teşkilâtında yapılacak vazifenin önemine göre teşkilât mensupları bir sıralamaya tâbi tutulmuştur :

1. Direktörlük, 2. Bölge İdarecisi, 3. Şube İdarecisi, 4. Mıntıka Eyalet Hizmetçisi.

Bunların haricinde teşkilâtın kendi bünyesinde de bir derecelendirme söz konusudur :

1. Nâzır (Cemaat nâzırı, cemaat hizmetçisi), 2. Cemaat Hizmetçisi Yardımcısı, 3. Kitab-ı Mukaddes Tetkiki Hizmetçisi, 4. Seyahat Eden Çevre ve Bölge Nâzırları, 5. Müjdeciler ve Öncü Misyonerleri, 6. Edebiyat ve Dergi Yollama Cemiyeti Şube Büroları ve Beytel'deki Hizmetçiler, 7. Muhaberatla Uğraşanlar⁽³⁵⁾.

6. Kimler Yehova Şahitleridir ?

Bu açıklamalardan sonra Yehova Şahitleri kimlerdir? سوالini kendi kaynaklarından cevaplandırabiliriz :

Bu insanlar Allah'ın iradesini, Baş Şahidi İsa Mesih'in önderliği altında yerine getirmeğe hazır olan, kendilerini buna vakfeden insanlardan müteşekkil bir topluluktur. Kâinatın tek hükümdarı Yehova olduğunu, semâvî adaleti, hükümetin onun eseri olduğunu ilân etmek maksadıyla bir araya gelmişlerdir⁽³⁶⁾.

Bu ifadelerden anlaşılacaktır ki, Yehova Şahitleri, teşkilâtlanmış dinî bir cemiyet oldukları, Kitab-ı Mukaddes'i neşir ve vaaz yoluyla telkin etmek suretiyle yeryüzünde Kitab-ı Mukaddes'e dayalı bir krallık kurmak emelinde buldukları görülmektedir.

Bir kimse Mesih'in şakirdi olabilmek için Allah'ın sözünü dinleyip iman kazanmak, sonra Yehova Allah'ın vakfolmuş bir hizmetçisi olarak Allah'ın safindan yer almak üzere bu adımı atmağa karar vermelidir⁽³⁷⁾.

Yehova Şahitleri'nin evden eve va'zetme faaliyetinde yaptıkları gibi, neden yalnız Kitab-ı Mukaddes'i ve krallık ümidini takdir etmekle kalmayıp, hayatlarını da Allah'ın iradesiyle âhenk içinde bulunduranların bu işe iştirak edebileceklerini anlayabiliriz.

(33) H. Atay, A.A. Aydın, Yehova Şahitleri, Ank., 1973.

(34) Encyclopedia Britanica, London, 1953, XII, 997.

(35) H. Tanyu, Yehova Şahitleri, Ank, 1973, s. 48.

(36) Allah Hak Olsun, Newyork, 1970, s. 219.

Bir kimse vaftiz adını atmakla Yehova ile Mesih İsa'ya karşı olan imanını göstererek sarıh bir şekilde kendini Allah'ın tarafına koymuş olur. Böyle bir kimse Allah'ın iradesini kayıtsız şartsız yapmak üzere kendisini vakfetmek için kati karar vererek vakfını dua ile Yehova'ya yapmıştır⁽³⁸⁾.

Yehova Şahitleri, Yehova ile Hz. İsa'nın krallığı konusunda da şu ifadeyi kullanırlar :

Gergekten kralımız İsa Mesih yönetiminde bizler böyle bir kavim ve gerçekten tek bir şeyle ilgileniyoruz. Mesih'in krallığının bütün yeryüzünde tesis edilmesiyle ilgili hakikatle millî gayemiz faal olmak ve bütün diğer kudretleri tamamen tâbi kılmaktır⁽³⁹⁾.

Yehova Şahitlerinin dünya krallığı konusunda iddiaları da şudur:

Gergekten kralımız Mesih İsa yönetiminde bizler böyle bir kavim ve gerçekten bir şeyle ilgileniyoruz. Mesih'in krallığının bütün yeryüzünde tesis edilmesiyle ilgili hakikatle millî gayemiz faal olmak ve bütün diğer kudretleri tamamen tâbi kılmaktır⁽⁴⁰⁾. Yukarıdaki iki paragrafta da görüldüğü gibi Yehova Şahitleri'nin, hem Yehova, hem de Hz. İsa'nın dünya krallığı konusunda görüşleri aynıdır.

Bu şekilde ilân edilmiş krallığa karşı çıkanlar en acımasız şekilde cezalandırılacaktır.

Allah'ın tesis edilmiş krallığını bilmemezlikten gelmeğe ve kendi millî hükümlerini o krallığa vermeği reddetmeğe devam etmek onlar için İbranca Armegeidon derler bir yerde Allah'ın bugünün cenginde tam helâk olurum hasıl edecek⁽⁴¹⁾ tir.

Teokratik bir nizam kurmak için faaliyet gösteren Yehova Şahitleri, her fırsatta halkı mevcut idarelere karşı isyana teşvik etmekten geri durmazlar ve şöyle derler :

Asırların zirvesine ulaşmış bulunuyoruz. Cihanşumûl hâkimiyet davası, bu krallık tarafından kati surette hal edilmek üzeredir. O halde uyanın, bu âdil hükümet altında herkese hitabediliyor, uyanınMilletlerarası teşkilat tesis eden bu eski dünyanın prensiplerine bel bağlamayın⁽⁴²⁾.

Askerlik hizmetinden muâfiyet isteyen Yehova Şahitleri bu konuda şöyle der :

Yehova Şahitleri, güttükleri va'z faaliyetinden dolayı, içinde ikâmet ettikleri milletlerin silâhlı kuvvetlerinde askerî tâlim ve hizmetlerinden muâfiyet talep etmek hakkını hâizdirler⁽⁴³⁾.

Yehova Şahitleri'nin bir diğer tipik özelliği de bütün dünya ülkelerinin bayraklarına selâm vermeği reddetmeleridir :

(37) Tarassut Kulesi, Newyork, 1970, s. 39.

(38) H. Tanyu, Yehova Şahitleri, s. 135.

(39) Tarassut Kulesi, s. 26.

(39) Tarassut Kulesi, s. 26.

(40) Tarassut Kulesi, s. 28.

(41) Tarassut Kulesi, Şigago, 1965, s. 86.

(42) Romalılara Mektup, XIII, 11; Matta, XXIV, 15-20.

(43) Allah Hak Olsun, s. 236.

Yehova Şahitleri yalnız A.B.D. ve diğer demokratik memleketlerin bayraklarına değil, Nazi bayrağına, Komünist bayrağına da selâm vermedi reddetmiştir. Binaenaleyh millet farkı gözetmezler⁽⁴⁴⁾.

Yehova Şahitleri, tesis etmedi tasarladıkları krallığa karşı gelenlerin en acımasız şekilde cezalandırılacağını ilân etmekten de çekinmezler :

Allah'ın tesis edilmiş krallığını bilmemezlikten gelmeğe ve kendi millî hükümlerini o krallığa vermedi reddetmeğe devam etmek onlar için İbranca Armeğedon denen bir yerde... Allah'ın bugünün cenginden tam helâkların hâsıl edecek⁽⁴⁵⁾ tir.

Bununla beraber hâlihazır bütün komünist memleketlerde Yehova Şahitleri'nin faaliyeti yasak edilmiştir. 1957 yılında Dominik'te de yasaklanmıştır. Halen Habeşistan'da da Yehova Şahitleri'nin faaliyeti yasaktır. Teşkilâtın neşir organları dünyanın doğu ve batı bloku devletlerine zaman zaman çatmaktadır. Çünkü diyorlar 1914'te başlayan İsa'nın İlahî krallığına, mevcut hükümetler itaat etmiyor. Bu yeryüzündeki hükümetlerin yakında sonu gelecektir. Onlara göre Yehova'nın iradesine ve İsa'nın krallığına tâbi olmak gerekir⁽⁴⁶⁾.

Her ne kadar mevcut kanunlar kökü dışarıda olan bu teşkilâtın ülkemizde serbest faaliyette bulunmasına imkân vermiyorsa da⁽⁴⁷⁾, onlar her fırsattan yararlanarak çalışmalarına devam etmektedirler.

Diğer sapık cereyanlar gibi Yehova Şahitleri de çeşitli sebeplerden yararlanmasını her zaman bilmişlerdir. Millî birlik ve beraberliği parçalamak için çalışan dış teşkilâtların mâlî yardımları, okullarımızdaki Din Eğitim ve öğretimin yetersizliği, millî idealin tam anlamıyla aşılammamış olması, komezopolit ve beynelmilelci zihniyete prim verilmesi vb. sebepler bazı gençlerde mukaddesatın ve dinin inkârına varan kötü sonuçlar doğurmuştur.

Türkiye'de gizli olarak bu teşkilâtı idare edenler genel hatlarıyla şu şekilde gruplandırılabilir :

1. Amerikalı hristiyan Yehova Şahitleri A.B.D. dışişleri teşkilâtına sızarak, siyâsî pasaportun dokunulmazlığından da faydalanarak propağandaya çalışırlar, Türkçe konuşabilirler,
2. Yunanlılar, Rumlar,
3. Ermeniler,
4. İtalyan, hristiyan Yehova Şahitleri,
5. Hristiyan misyoner teşkilâtının diğer hristiyan mezheplerinden olup gizli plânda kalan elemanları, Türkiye'deki yahûdiler bu işle nâdiren ilgili görülmektedirler. Fakat Amerika ve Avrupa'da arka plânda ve yüksek mevkilerde yahûdi önderlerin etkileri görülmektedir,
6. Türkiye'yi bölmek, parçalamak isteyen ve kendisini Türk hissetmeyen veya bu bölünme ve parçalanmada çıkarı, art niyeti olan kimseler,
7. Beynelmilel komünist teşkilâtları, kısaca emperyalist ve sömürgeci devletlerin çeşitli isim ve maskelerle sızmış elemanları⁽⁴⁸⁾.

(44) Allah Hak Olsun, s. 240.

(45) Tarassut Kulesi, s. 86.

(46) H. Tanyu, Yehova Şahitleri, s. 124.

(47) T.C.K. nun 143. mad.

(48) H. Tanyu, Yehova Şahitleri, s. 55.

Yehova Şahitleri'nin ülkemizde giriştikleri faaliyetler hakkında bu teşkilâtın yılda bir yayınladığı Yearbook of Jehovah's Witnesses (Yehova Şahitleri Yıllığı)'in 1957. sayısında Türkiye'de mezhebin memnuniyet verici bir şekilde yayıldığından bahsedilmektedir. Ayrıca yine aynı yılda "İsa'nın cihanşumül krallığını temsil eden "Yeni Dünya Cemiyeti"ne, Ermenilerin yakın ilgi gösterdiği kaydedilmektedir.

Bu bölücü cereyanın yurdumuzda giriştikleri faaliyetlerin yıllara göre dökümü hakkında yine aynı yılda şu bilgilere rastlanmaktadır :

1958 yılı 197 müjdecî yani vaiz, 1959 yılı 273 müjdecî yani vaiz, 10 öncü, 13 cemaat, yakın edebiyat 4479, ayrıca 46.917 saat mesai, tekrar ziyaret, 22.122, Mukaddes Kitap Dersi, 266.

1960 yılı 311 müjdecî, 14 öncü, 10 cemaat, yakın edebiyat, 3147, sarfedilen saatler, 56.140, tekrar ziyaretler, 26.361, Mukaddes Kitap Dersleri, 291.

Yukarıda verilen rakamlardan yalnız saatlerin tetkiki bile, Yehova Şahitleri'nin Türkiye'deki faaliyetlerinin gittikçe arttığını göstermektedir.

Kökü dışarıda bulunan bu mezhep iyi eşkilâatlanmış olup devletimizin ve hattâ bütün devletlerin sosyal ve siyâsî düzenini değiştirerek Hıristiyan bir krallık kurmak hevesindedirler. Gerçi kumar, zina ve hırsızlık gibi ahlâka mugayir fiillere muhalif iseler de gayeleri siyâsî bir düzen kurmak olduğu için lâikliğe de aykırı bir istikamette çalıştıkları âşikârdır⁽⁴⁹⁾.

Zaman zaman bu teşkilâtın dinî yönünün ne olduğu yolunda Diyanet İşleri Başkanlığı'na sorular sorulmaktadır. Hem bir fikir vermesi, hem de Yurdumuzun en yüksek dinî teşekkülünün bu konudaki görüşünü aksettirmesi açısından Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun Yehova Şahitleri ile ilgili Kararını⁽⁵⁰⁾ aşağıya aldık:

"..... nın girmek istedikleri ve müstakil bir din olduğunu iddia ettikleri Yehova Şahitleri müstakil bir din olmayıp, Yahûdiliğin tesiri altında kalan bir hıristiyanlık tarikatı veya bilinen mezheplerden ayrı ve yeni ihdas edilmiş bir mezheptir.

Aslında koyu bir yahûdi iken sonradan Hıristiyanlığı kabul eden ve Hıristiyan azizlerinden olan Pavlus'u kendilerine rehber edinen ve ondan "Resul Pavlus" diye bahseden bu kimseler, kendilerini ve teşkilâtlarını Yeni Dünya Cemiyeti olarak tanıtmakta ve Yehova'nın Şahitleri olduklarını söylemektedirler. Bin yıl yaşayacağını söyledikleri ve Allah'ın Krallığı ismini verdikleri bir gayeyi gerçekleştirmek için çalışan bu cemiyete mensup misyonerlerin, memleketimizde de gizli çalıştıkları ve Tarassut Kulesi adında Amerika'da basılan bir mecmua dağıtarak propağanda yaptıkları bilinmektedir.

Bu cemiyet mensupları kendilerini bu gayenin hizmetçileri diye adlandırmakta ve Yehova'ya ait olduklarını iddia etmektedirler. Gerçek hıristiyan olmak için zulme uğramanın şart olduğuna, zulüm görmeyenlerin gerçek hıristiyan olmayacağına kâildirler. Bu mevzuda yazılan eserlerden anlaşıldığına göre nazari de olsa hükümet kanunlarını ve askerlik hizmetlerini kabul etmemektedirler. Hiç bir ülkede resmî din olarak kabul edilmeyen bu cereyan,

(49) H. Tanyu, Yehova Şahitleri, s. 125.

(50) Kararın adı ve mahkeme ile ilgili kısmı alınmıştır.

ismen de anlaşıldığı gibi Museviliğin tesiri altında bulunan bir hıristiyan tarikatıdır. Müstakil bir din değildir.

Bunların çeşitli yollarla yaptıkları propağandalarına müsaade edildiği takdirde, İslâmiyet'e olduğu kadar, idarî ve siyâsî bakımdan da zararlar husule getireceğinin ilgili mahkemeye bildirilmesine ittifakla karar verildi (2.5.1966).

Konuya hangi açıdan bakılırsa bakılsın Yehova Şahitleri'nin yurdumuzdaki faaliyetleri gerek Anayasa'nın genel esasları, gerekse T.C.K.nun ilgili maddelerine göre suç teşkil etmektedir. Nitekim bu husus zaman zaman Yehova Şahitleri hakkında verilen bilirkişi raporlarından da anlaşılmaktadır⁽⁵¹⁾.

Sonuç olarak diyebiliriz ki Yehova Şahitliği, Hıristiyan Kutsal Kitabı'nı paravana edinerek bazı gizli emellerini örtmeğe çalışan, plânlı, programlı şekilde otoriter bir genel merkezce Amerika'dan idare edilen, dünya çapında teşkilatı, üyeleri, neşriyatı bulunan, milletlerin millî varlıklarını devam ettirecek bütün unsurlara düşman olan, neşriyat, telkinat, vaaz ve propağanda ile fikir ve inançlarını her durumda yaymaya uğraşan, diğer din, mezhep ve inançlara hayat hakkı tanımayan, bölücü, yıkıcı, müfrit, mutaassıp, kökü dışarıda, bir tarikattır⁽⁵²⁾.

a. Türkiye'deki Faaliyetleri

Yurdumuzda yıllardan beri gerek Hıristiyanlık, gerekse onun bir başka şekli olan Yehova Şahitleri propağandalarının yapıldığı bilinmektedir. Nihai gayesi Hıristiyanlığı yaymak veya Hıristiyanlığa sempati toplamak olan bu propagandaların çok az da olsa başarı sağladığı söylenebilir. Bu başarıda, Batı'ya karşı aşağılık duygusunun yayılması, taklitçi ve materyalist cereyanın artması, Avrupahlılaşma modasının rağbet görmesi dinî ve millî mefkûrede meydana gelen çöküntü⁽⁵³⁾ nün rolü olmuştur. Bundan ayrı olarak ülkemiz aydınlarındaki vurdumduymazlık zamanla bazı yerlerin, hıristiyan teb'anın mülkiyetine geçmesine bile sebep olmuştur. Nitekim bugün Bülbül Dağı'ndaki Meryemana Evi ile etrafındaki geniş sahalar, Kuş Adası körfezine hâkim olan tepe ve etrafı da gaflet neticesi İtalyan papazlarının mülkiyetine geçmiştir.

İtalyanların Anadolu'ya sızmaları için seçtikleri Kuş Adası mevkiinin ehemmiyeti göz önüne alınarak İstiklâl Harbi'nden sonra papazlar buralardan uzaklaştırılmıştı. Keza, gene İtalyanların tesis ettikleri yağ fabrikaları da istimlak edilerek, İtalyan ordusuna mensup subaylardan mürekkep personel de buradan çıkarılmıştı. Halbuki son senelerde turist celb ve hayaliyle tekrar İtalyanların Türk topraklarına sızmalarına ve kök salmalarına meydan verilmek hatası işlenmiştir⁽⁵⁴⁾.

(51) N. Çağatay, İ. Âgâh Çubukçu, H. Atay, G. Tümer, A.A. Aydın ve O. Keskiöglü'nün raporları hakkında geniş bilgi için, bkz. H. Tanyu, Yehova Şahitleri.

(52) G. Tümer, Yehova Şahitleri'nin Mâhiyeti, A.Ü.İ. Fak. Dergisi, Ank., 1983, XXVI, 491 vd. Adı geçen makalede, bu tarikatin mâhiyetinden ayrı olarak yayınları ve mer'i hukuk karşısındaki durumu da ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

(53) Bu çöküntünün en bâriz misallerinden biri, bazı cadde ve sokaklarımıza St. Jean vb. hıristiyan azizlerinin isimlerini vermeyi normal karşılayanların mevcut oluşudur.

(54) S. Ayverdi, Misyonerlik Karşısında Türkiye, İst., 1969, s. XXVII.

Misyonerlik faaliyetleri için mevcut kültür kargaşası da bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Bir bakıma Türkiye, nerede ise 150 seneden beri girmeğe çalıştığı bir medeniyet dairesinin eşiğinde bulunmaktadır. Aşağı yukarı bin yıllık bir kültür mirasından diğer bir medeniyete intikal kolay değildir ve cemiyet nizamının büyük tehlike geçirdiğini söylemek mubalağa sayılmamalıdır.

Türkiye'de millî-yerli kültürün uğradığı tahribat, hristiyan kültürünün onun yerine kâim olmasına zemin hazırlamıştır.

Türk dilinin hâlâ belli bir kaideler plâtförmüne oturtulmayışı, bilgili bilgisiz, yetkili yetkisiz hemen herkesin bu çok mühim meseleye müdahale etmesi, kültür kargaşasının her geçen gün büyük boyutlara ulaşmasına sebep olmuştur.

İşte bu ortamda, millî kültürümüzü zayıflatan birçok yabancı cereyan arasında hristiyanlığa ait pek çok unsur da ülkemize girme imkânı bulmuştur.

Şunu üzülererek belirtelim ki, bu mesele Türkiye'miz için çok önemli olmasına rağmen, bugüne kadar üzerinde ciddiyetle çok az durulmuş, yabancı kültür hâkimiyeti meselesine yeterince eğilinmemiştir.

Yurdumuzda sürdürülen Hristiyanlık propağandasının mazisi oldukça gerilere kadar gider. Tâ imparatorluk devirlerinden beri ülkemizde sürdürülen Hristiyanlık propağandası⁽⁵⁵⁾ karşısında halkımızı ve idarî makamları uyararak için girişilen yayınlar iki elin parmakları kadar azdır, denirse yeridir. Mücerret husumet duygusuyla hareket ederek bir yere varılamaz. Bu konudaki neşriyatın azlığı bir yana, seviyesiz oluşu da ayrıca dikkati çekecek niteliktedir.

Yurdumuzda faaliyet gösteren misyonerler ilk önce Ermenilere el atmışlardır⁽⁵⁶⁾. Bunu diğer gayr-i müslim cemaatler tâkibetmiştir. Bu yol, hadd-i zâtında siyâsî hudutların zorlanmasıyla alınamayan neticenin silâhsız olarak elde edilmesi demektir.

Haçlı ordularının kuvvet kullanarak ve zorbalıkla yapamadıklarını, va'z ve nasihatle, kitap, broşür, okul, hastane, lisan kursları vb. yollarla tahakkuk ettirmek için özel surette yetiştirilmiş⁽⁵⁷⁾ silâhsız misyonerler çok daha kolay başarmışlardır. Yurdumuzda öncelikle gayr-i müslimlerin toplu buldukları şehirlerde faaliyete girişen bu misyonerler, mevcut yerli hristiyan kiliselerini ıslah ederek onları sınırlı bir şekilde Türklerin karşısına dikmişlerdir. Kendi ifadelerine göre "İnsanların ruhlarını kurtarmak" üzere yola çıkan bu fedâiler, müslümanlarla ilgilenmekten, onları da münasip şekilde dinlerine çağırmaktan geri durmamışlardır. Memleketlerinden temin edebildikleri bütün maddî imkânları son kuruşuna kadar harcamışlar ve kendilerine taraftar bulmaya çalışmışlardır. Çoğu zaman bunda başarı sağlayamamalarına rağmen ümitlerini

(55) İslâm'ın büyük toleransı bu faaliyetleri oldukça kolay yürütmelerine imkân sağlamıştır. Nitekim Hz. Peygamber de Sina râhipleriyle bilumum hristiyanlara, üzerinde cidden durulmağa değer bir berat vermişti (Geniş bilgi için bkz. M. Hamidullah, İslâm Peygamberi, çev. M. S. Mutlu, İst., 1966, I, 415 vd).

(56) Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri, s. 16 vd.

(57) Bilgi için bkz. Haydar Bammât, İslâmiyetin Mânevî ve Kültürel Değerleri, (çev. B. Dürger) İst., 1963).

kaybetmeksizin çalışmalarını sürdürmeleri kendi açılarından takdire değer bir husustur.

Yurdumuzda faaliyet gösteren misyonerler Türk halkına doğrudan doğruya dinî telkinin bir faydası olmadığını, hattâ aksi tesir husule getirdiğini görünce, inanç üzerinde durmaktan vaz geçerek dinî ve millî kültürü yayma teşebbüsünde bulunmuşlardır. Bu, uzun vadeli bir faaliyet olacaktır; böylece ülkemize misyonerler vasıtasıyla giren kültür yalnızca dinî vasıfta değildir. Aksine dinî yönü bir tarafa bırakılmış, ilmi ve teknik kıymetlerden başlayarak gelenek ve göreneklere, eğlence vasıtalarına, moda, meşrubat ve dekora varıncaya kadar Hıristiyanlığa has unsurlar empoze edilmeğe çalışılmıştır.

Bir bakıma Türkiye, Garplılaşmaya yöneldiği zaman zaten bu tür kültür unsurlarıyla ister istemez karşılaşacaktır. Ancak, bu noktada alınması gereken unsurlar dışında, bilhassa dinî millî unsurlara da musamahakâr bakması, içtimâî bünyede tedavisi zor yaralar açmıştır⁽⁵⁸⁾.

Her ne kadar muayyen bir teknik seviyeye ulaşıldığı zaman içtimâî münasebetlerde zarurî bir değişme söz konusu olursa da, bu değişme bizde bahsi geçen tekniğe ulaşmadan ortaya çıktığı için, gerek cemiyette, gerek kültürde bir takım buhranlar önlenememiştir.

İşte bundan dolayıdır ki, Hıristiyanlık kültürünün Türkiye'ye girmesinden, hiç bir zaman bazı kişilerin tanassur ederek Hıristiyan oluşları anlaşılmalıdır. Burada önemli olan nokta, sadece Hz. Muhammed (s.a.v.) veya Hz. İsa (a.s.)'nın şahsiyetinin bilinmesi değildir; aksine bu inancın çevresinde gelişen kültür ile, bu kültürün milletlerin içtimâî hayatında meydana getirdiği değişmelerdir.

Daha ileri gidilerek şöyle demek de mümkündür : Hıristiyan kültürünü aşlamak hareketinin arkasında siyâsî gayeler de güdülmektedir. Bilhassa bu husus geri kalmış ülkelerde daha bariz görülmektedir. Bir ihtiyar Afrikalı'nın İngiliz misyonerine söylediği şu söz ne kadar mânidardır :

Siz buraya ilk geldiğiniz zaman bizim toprağımız, sizin de mukaddes kitabımız vardı. Şimdi bizim mukaddes kitabımız, sizin toprağınız var....⁽⁵⁹⁾.

Misyonerlerin ülkemizdeki faaliyetleri bir bakıma Türkiye'nin özel şartları ile de yakından ilgilidir⁽⁶⁰⁾. Nitekim din da'vetçiliği yapmak isteyen bir kişinin, o cemiyetin psikolojik, sosyal ve kültürel hayatı hakkında sarîh bir bilgi sahibi olması gerektiği münakaşasız kabul edilen her husustur. İşte bunu çok iyi bilen misyonerler, ülkemizdeki faaliyetlerinde Türk halkının karakterini daima göz önünde bulundurmuşlardır.

Meselenin Türkiye açısından arzettiği önem dolayısıyla, bu sahada girişilecek faaliyetlerden önce dünya misyoner teşkilatının memleketimizde yaptırdığı araştırmalar gözden uzak tutulmamalıdır⁽⁶¹⁾. Bu konuda bir fikir vermek için aşağıdaki makaleden bazı satırları birlikte okuyalım :

(58) Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri, s. 15 vd.

(59) Türkiye'de Misyoner Faaliyetleri, s. 18.

(60) Misyonerlerin Türkiye'deki faaliyetleri, tarihçesi, mektep ve müesseseleri, nasıl yetiştirildikleri, giriş yolları, çalışma programları ve misyonerlerle ilgili Başvekalet arşivinden alınmış belgeler için bkz. Türkiye'deki Misyoner Faaliyetleri.

(61) Bkz. E. Baytan, Hıristiyan Misyonerleri Nasıl Çalışıyor? İst., 1977.

Türkiye'de müstakbel hıristiyan stratejisi için çeşitli teklifler ortaya atılmıştır. Bunlar üç gruba, birbirinden tamamen farklı üç ayrı şık, üç ayrı alternatif halinde toplanabilecek mâhiyette görünüyor. Bahis konusu üç teklif aşğıdaki şekillerde belirtilecektir :

1. Hıristiyanlığın doğrudan doğruya bildirilmesi. Her fırsatta temel hıristiyan tebliğini aynen, size verildiği şekilde sununuz,
2. Açık dinî iştirak. Halkın huzuruna, hayatı ve vakfedilmiş bir dinî vazifeyle yüklü bir insan olarak çıkınız,
3. Zimnî dinî öğretim. Çalışmalarınızın aşlında dinî olduğunu belli etmeyiniz. Türklerin dinî öğreti olarak teşhis ettiği sözlerden ve amellerden kaçınınız.

Makale daha sonra şöyle devam ediyor :

Hıristiyanlık tebliğini Türklerin anlayacağı ve ona müstakbel şekilde tepkide bulunabileceği bir siyak-sibak ve terimler içerisinde veriniz. Bu şekilde, misyonerin öğretim ve rehberliğinin dinî olduğu bilinmese de, öğrencinin din felsefesi, sadakati ve davranışı bununla fazlasıyla şekillenecektir.

Makalenin bir diğer paragrafında, Türkiye'de faaliyet gösterecek misyonerlerin izleyecekleri metod hakkında şöyle denilmektedir :

Türkiye'de hıristiyanın esas vazifesi olarak temel Ortodoks - Hıristiyan inancının doğrudan doğruya bildirilmesi üzerinde ısrar edenler, bu geleneksel inanç konularını tebliğ etmek için mevcut her kanûnî fırsattan sonuna kadar faydalanacaklardır. Türkiye'de İslâm inancının evvelki nüfuz edilmez yapısı, artık hayat için birleştirici bir merkez olmak hizmetini göremeyecek kadar hırpalanmıştır. Keza Türk hayatına sokulmuş olan karmaşıklık, sağlam bir İslâm inancının kavranılma imkânlarını bile daraltabilir. Birçok tahsilli Türkler işe yarayacak hiç bir dinî lügat ve düşünce yapısına sahip değillerdir. Birçok Türk'e dinî terimler bakımından yapılacak herhangi bir yardım sadece yanlış anlaşılmayı ve düşmanlığı teşvik edebilir. Bu takdirde tesir, hıristiyan tebliğini ilim, çocuk bakımı yahut siyaset v.b. gibi mümkün olduğu kadar "Layık" şartlar altında ifade etmekte aranmalıdır.

Teslis inancı gibi şeyler üzerindeki ihtilaftan 'Anlaşmazlığı kabullenmek' ve üzerinde durmamak suretiyle kaçınılabılır. Kur'ân mı yoksa Kitab-ı Mukad-des mi vahiy eseridir? Konusunu münakaşa edecek yerde, bizzat vahyin derin manası üzerinde durulmalıdır.

Hangi dinin Hak olduğunun bir münakaşasını yapacak yerde, dinin gerçek mâhiyetinin ve manasının ne olduğunu birlikte keşfe çalışmak gerek⁽⁶²⁾.

Kısaca belirtmek gerekirse, Türkiye her şeyden önce millî ve dinî kültür meselesini halletmek mecburiyetindedir. Bu çok önemli meseleyi çözüme kavuşturmadıkça kendi millî kıymetler nizamını kuramayacaktır. Bu keşmekeş devam ettiği sürece Türkiye, Batı medeniyeti karşısında, millî varlığını tam anlamıyla sürdürerek hıristiyan kültürünün yayılmasını önlemede zorluklarla karşılaşacaktır⁽⁶³⁾.

(62) J.E. Dittes, Hıristiyan Misyonu ve Türk İslâmlığı, (çev. T. Yörükan) Ank., 1957.

(63) İmparatorluğumuzun kuruluşundan Cumhuriyet'e kadar ülkemizdeki mektep ve müesseseleri hakkında geniş bilgi için bkz Osman Ergin, Türkiye Maarif Tarihi, İst., 1977.

b. Avrupa'daki Faaliyetleri

Misyonerlerin Avrupa'daki faaliyetlerinden bizi ilgilendiren kısım, özellikle Türk işçilerine yönelik olan çalışmalardır.

Avrupa'nın birçok ülkesinde işçi olarak çalışmakta olan Türkler, genellikle Almanya, Hollanda, Avusturya, Fransa, Belçika vb. ülkelerde kalabalık kitleler teşkil etmiş bulunmaktadır.

Avrupa'nın hangi ülkesinde olursa olsun soydaşlarımıza müteveccih yürütülen misyonerlik faaliyetleri, gerek gaye, gerek taktik itibarıyla aynı mahiyettedir. Bu bakımdan misyonerlerin yurtdışındaki işçilerimiz arasında sürdürdükleri faaliyetleri, memleket memleket ayırmaksızın genel bir değerlendirmeğe tâbi tutacağız.

Avrupa'daki misyonerleri Türk işçileri arasında faaliyetlerini sürdürürken ilk önce "Okuyun, öğrenin ve yoluna girin" diye Hıristiyanlığı öven kitap ve broşürlerle onlara yaklaşmakta, daha sonra İncil taktim ederek münasebetleri ilerletmektedirler.

Yurtdışında faaliyet gösteren misyonerler, mensubu oldukları dini gayet iyi bilen, tahsilli ve özel eğitim görmüş kişilerdir. Çoğu zaman da diğer din ve mezheplerin görüşlerinin yanlış, saptırılmış ve bâtıl olduğunu iddia ederler. Hal böyle olmakla beraber İsviçreli bir misyoner olan Dale Rhoton, Hıristiyanlık için şu itirafta bulunmaktan kendisini alamamıştır :

Hakikatte, mazide olduğu gibi bugün de yaşayan ve kendilerine hıristiyan denen insanların hayatlarında mevcut, sayısız zaafılar görüyoruz. Bu bizi altüst ediyor. Kendilerine hıristiyan denen bu insanlar hakiki hıristiyan olmayıp sadece ismen hıristiyandırlar. Hz. İsa ikibin sene evvel ebedi hayata götüren yolun, müstakil fakat dar bir yol olduğunu ve bunu az bir kimsenin bulabileceğini, helâk yolu ise geniş bir yol olup pek çok kimsenin bu yola gideceğini bilmekten üzüntü duyuyorum.

Avrupa'da faaliyet gösteren misyonerler, işçilerimizin hemen hepsinde mevcut olan gurbet acısı ve hasret duygusunu çokça istismar etmektedirler. Bunu yaparken başlıca iki yol takibederler :

1. Mektuplaşma, tesbit ettikleri işçilerin adreslerine önce câzip ifadeler taşıyan mektuplar göndererek kurs sistemine geçişi hazırlamakta, daha sonra broşür ve kitap göndermek suretiyle münasebetler geliştirilmektedir.

2. Çeşitli gezi, eğlence ve toplantılar düzenlemek suretiyle aradaki din ve milliyet ayrılığını gidererek Hıristiyanlık telkinine çalışmaktadırlar.

İşçilerimizin hemen çoğunun yeterli eğitim düzeyinden geçmemiş oluşları, millî ve dînî değerleri iyi tanımayışları, bu değerlerin bir millet hayatı için arzettiği önemi takdir edemeyişleri vb. misyonerlerin faaliyetlerini kolaylaştıran başlıca faktörlerdir.

Misyoner kuruluşlarının işçilerimizle ilgi kurarak onların meraklarını uyandırmak üzere bazı broşür ve kitaplar hediye etmeleri, bu arada onlara iş ve barınma imkânı hazırlamak için gayret göstermeleri lehlerine puan olmaktadır.

Müslümanlarca özel bir hürmet gösterilen üç aylarda (Recep, Şaban, Ramazan) Türklerin kesif olarak buldukları bölgelerdeki faaliyetlerine ara veren misyonerler, müslümanların inanç ve geleneklerine saygılı buldukları imajını vermeğe çalışırlar. Böylece müslüman Türklerin sempatisini kazanacaklarını ümidini taşırlar.

İşçilerimizin mâruz kaldıkları misyoner faaliyetlerinden birinin de çeşitli vesilelerle tertiplenen toplantılar olduğunu belirtmiştik.

Bu toplantılar, "çay, pasta ikram edilecek, Türkiye'nin, çeşitli yörelerinin resim ve müzik gösterileri sergilenecek" vb. isimler altında düzenlenmekte ve işçilerimizin iştiraki sağlanmaya çalışılmaktadır. Vâkıa toplantının seyri, çoğu zaman, denildiği gibi cereyan etmektedir. Ancak toplantı bitene doğru işin vechesi değişmekte, asıl maksada gelinmektedir. Bu ve benzeri toplantıların asıl gayesi Hıristiyanlığı tanıtmak, sevdirmek ve başkalarına kabul ettirmeğe çalışmaktır. Bunu sağlamak için de toplantı dağılırken yapılan konuşmalardan sonra kitap, broşür, incil kurslarına ait mektuplar, cep kitabı hacminde basılmış inciller, misyoner teşekkülleri ile irtibatsağlanabilecek adresleri hâvi manzara kartları vb. şeyler dağıtılmaktadır.

Yurdumuzun çeşitli yörelerinden manzaraların sergilendiği bu tür toplantılara, sıla hasreti çeken işçilerimizin, aile ve çocuklarının büyük ilgi göstermeleri kadar tabii bir şey olamaz.

Bu tür bir toplantının asıl gayesinin Hıristiyanlık propağandası olduğunu, oradaki işçilerimizden yüzde kaç farkedebilecektir? Bahsi geçen bu tür propağanda ve toplantıya misâl olarak Almanya'nın Düsseldorf şehrindeki Mannesmann Fabrikası yetkililerinin toplantısı zikredilebilir. Toplantı 1982 yılbaşısında yapılmış, "Türk işçilerinin karşılaştıkları müşkillerin çözüme kavuşturulacağı" vadedilmiştir. Toplantıda fabrika yetkililerinden sonra söz alan St. Dionyius papazı Hans Jungen Nagels, onları İncil adına, Hz. İsa adına birliğe çağırılmış, iktisadi ve ruhi problemlerin ancak İsa'nın yoluna girmekle halledilebileceğini söylemiştir.

Dünya Hıristiyan Misyoner teşkilatı bu merkezden idare edildiği için, çeşitli ülkelerdeki insanlara karşı uygulanacak metodun da büyük ölçüde benzerlik arzemesi yadırganacak bir husus değildir⁽⁶⁴⁾.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde misyoner faaliyetlerine maruz kalan işçilerimiz tamamen kendi hallerine terkedilmiş değildir. Diyanet İşleri Başkanlığı, bu çok önemli konuya eğilmiş, din elemanı göndermek suretiyle gurbetteki kardeşlerimizin mânevi ihtiyaçları giderilmeğe çalışılmıştır. Burada müsbet ve kesin sonuç alındığını söylemek fazla iyimser olabilir, ancak hiçbir müsbet netice alınmadığını da iddia edemeyiz. Nitekim son yıllarda Avrupa'nın birçok ülkelerinde özellikle Türk işçileri mâbet ve sosyal hizmetler için binalar satın almakta ve bunları Türkiye Diyanet Vakfı'na bağışlamaktadır. ancak hemen belirtelim ki, Avrupa'ya ilk işçi kafilesi gönderildiği zaman kâfi miktarda din

(64) Türk İşçilerine yönelik misyoner faaliyetlerinin beyni durumunda olan Lozan ve Wiesbaden'i özellikle zikretmeliyiz.

elemanı da gönderilseydi, başlangıç dönemindeki boşluk meydana gelmez, işçilerimiz yetersiz elemanlarla muhatap edilmezdi.

Diyanet İşleri Başkanlığı Avrupa ülkelerindeki işçilerimizin dini problemleri ile yakından ilgilenmekte, kitap, gazete, mecmua⁽⁶⁵⁾ sesli yayınlar ile geçici ve daimi elemanlar göndermek suretiyle onlara yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Türkiye takriben 1961 yılından itibaren yurt dışına işçi göndermeğe başlamıştır. 1983 yılı istatistiklerine göre yurt dışındaki işçi sayısı aileleri ile birlikte 2,5 milyonu geçmiş durumdadır. Bu rakama gayr-i resmi yollarla kaçak olarak giden işçiler dahil değildir⁽⁶⁶⁾. Özellikle belirtmek gerekirse yalnız Almanya'daki müslüman Türk unsuru 1,5 milyonu geçmiş bulunmaktadır.

Yurtdışındaki işçilerimizin dini ihtiyaçlarının giderilmesi keyfiyetinin kendi haline bırakılması! zamanla daha büyük problemlerin çıkmasına sebep olmuştur. Nitekim bazı vatandaşlarımızda görülen rûhî buhranların temelinde bu eksiklik yatmaktadır.

Yurtdışındaki vatandaşlarımızın dini ve milli ihtiyaçlarının giderilmesi, yabancı ülkelerde karşılaştıkları problemlerin çözümü için Diyanet İşleri Başkanlığı, Millî Eğitim ve Çalışma Bakanlıklarının gayretleri, yeterli olmasa da varlığını hissettirmektedir. Bu, yurtdışındaki işçilerimizin ibadet edebilme yanında, Din Eğitimi meselesinin de bulunduğunu ve bu probleme çare arandığını göstermektedir. Ancak, Millî Eğitim Bakanlığının Avrupa ülkelerine gönderdiği Din Bilgisi öğretmeninin ihtiyaca cevap vermekten uzak olduğu bir vâkıdır.

Bu arada yurtdışında faal bir çalışma içinde olan işçilerimizden ayrı olarak onların eşleri, özellikle de çocuklarının kendilerine has birtakım problemleri vardır. Vatandan uzak oluşun bilhassa çocuklar üzerinde meydana getireceği çöküntüyü gidermek ve onları da vatan coğrafyasına bağlamak, ancak dini ve millî yayınlarla ruhlarını beslemek gerektiği kadar yetişmiş eleman göndererek problemlerini yerinde gözmekle mümkündür. Yurtdışındaki işçilerimize gönderilecek hizmette her kuruluş, kendi inkân ve kapasitesi ölçüsünde birşeyler yapabilir. Bu hizmeti yalnız Diyanet İşleri Başkanlığı ile Millî Eğitim ve Çalışma Bakanlıklarına hasretmek doğru olmaz; hatta özel teşebbüs sahiplerinin⁽⁶⁷⁾ bile bu konuda yapacağı çok şeyler olmalıdır. Gerek yurtiçi ve gerek yurtdışına götürülecek hizmetlerde daima ve yalnız devleti muhatap almak ve devletten medet ummak insafla bağdaşır bir davranış değildir.

Az önce de belirttiğimiz gibi Diyanet İşleri Başkanlığı bu konuda üzerine düşeni yapmak gayreti içindedir. Meseleye kalıcı ve sürekli çözüm getirebilmek için bazı önemli tedbirler alan Başkanlık, Ramazan münasebeti ile geçici din adamı gönderme yanında 6 ay, bir yıl hatta dört yıllık zaman dilimlerini içine

(65) Her ay muntazam yayınlanmakta olan Diyanet Gazetesi, işçilerimizin çeşitli sorularını cevaplandırmaktadır.

(66) Alman Çalışma Bakanlığının sayımına göre, oradaki kaçak işçi sayısı 100 binin üstündedir.

(67) Meselâ Belçika'da kurulmuş bulunan İslâm Kültür Merkezi, oradaki Türk işçilerine çok faydalı hizmetler vermektedir.

alan görevlendirmeler yapmaktadır. Ayrıca T.C. Büyükelçilikleri ve Başkonsoloslukları nezdinde teşkilatlanmış olan Din İşleri Müşavirlikleri, bölgelerindeki işçilerimize daimî hizmet vermekte ve yurtdışındaki yurttaşlarımızın ana vatana olan hasretini gidermeğe çalışmaktadır. Halen Büyükelçilik ve Başkonsolosluk nezdinde görev yapan Din İşleri Müşavirlikleri şunlardır:

1. Batı Almanya (Köln),
2. Hollanda (Lahey),
3. Belçika (Bruxelles),
4. Avustralya (Sydney),
5. Avusturya (Viyana),
6. Fransa (Paris),
7. Suudi Arabistan (Cidde)
8. İsviçre (Bern)

Yurtdışındaki işçilerimizin büyük bir kısmı Batı Almanya'da çalışmaktadır. Bu bakımdan Almanya'ya yönelik dini faaliyetlerin daha kesif olarak sürdürülmesi tabiidir.

Genel olarak Almanya'da İslâmlaşma hareketinin 1785'lerde başladığı söylenebilir. O tarihlerde Prens Karl Teodor von Baden ilk defa Schwetzingen parkında iki minareli bir camii inşa ettirmiştir⁽⁶⁸⁾. Ancak bu daha önceleri Almanya'da İslâmlaşma hareketinin olmadığı manasına gelmez.

II. Cihan Savaşı'nı takip eden yıllarda (1945-1956) Almanya'nın büyük şehirlerinde İslâm teşkilatlarının kurulduğu, böylece birçok ihtidaların vuku bulunduğu bilinmektedir.

Denebilir ki Almanya'da İslâmın tarafsız bir gözle tetkikinde Alman şairi Johann Wolfgang von Goethe (1749 - 1832) nin rolü olmuştur. O'nun: "Wenn İslâm Gott ergeben heisst, in İslâm leben und sterben wir alle" "Eğer İslâm, Allah'a teslim olmaksızın hepimiz İslâm'da yaşayıp ölmekteyiz" sözü bu konudaki görüşünü dile getirmektedir. Goethe'nin yaşadığı dönemlerle onu takibeden yıllarda Almanya'daki faaliyetler İslâm için oldukça ümitvar sahneler sergilemiştir. Bugün de İslâmî çalışmalar açısından bu ülkedeki faaliyetler küçümsemez⁽⁶⁹⁾

Misyonerlerin her fırsatı değerlendirdiklerine ve her imkândan yararlandıklarına dair en yeni haberlerden birini naklederek yazımızı sonuçlandıralım.

Bilindiği gibi son beş yıldan beri özellikle Almanya'da işçilerimizin yurda kesin dönüşleri söz konusudur. Almanya'daki Türk işçileri âdeta istenmez hale gelmiştir. Bu memnuniyetsizlik hali çeşitli vesilelerle açık olarak da ifade edilmektedir.

28.7.1983 tarihli Tercüman Gazetesi'nde şu satırlar yer almıştı:

(68) I. Cihan Savaşı sırasında (1916) Kaiser Wilhelm'in Berlin civarındaki Wünsdorf'ta minareli bir cami yaptırdığı bilinmektedir.

(69) Bir Türk profesörü olan Fuat Sezgin'in Frankfurt (Almanya)'ta 20 İslâm ülkesi adına 1981 yılında açtığı İslâm İlimleri Enstitüsü bu yolda atılan ciddi adımlardan birisidir.

İşçilerimizin bir kısmının dönüş yaptığı geri kalanlar için ise iki devletin yetkililerince dönüş şartlarının görüşüldüğü sırada, Almanya'daki vatandaşlarımızı hedef alan misyoner faaliyetleri de iyice yoğunlaştı. Hıristiyanlık propagandası ile dolu, Türkçe basılmış gazete, dergi, broşürler ve kitapçıkları işçilerimize dağıtan misyonerlerin propaganda broşürlerinde kasıtlı olarak Türkçe adlarını kullandıkları öne sürüldü. Yaşam adlı broşürdeki "Yurda Kesin Dönüş" başlıklı yazıdan;

Yurda kesin dönüş yapacak vatandaşların önce hazırlık görmeleri şarttır. Ne varki hazırlık görmeden sonsuzluğa göçüp giden çok insan vardır. Dönüşü olmayan sonsuzluk yolculuğuna hazırlıkla girmeliyiz. İsa aracılığı ile günahattan kesin dönüş şartlarını imanla kabul etmemiz gerekir.

Bu satırlar, en azından bir istismarın dini yönünü açıklamaya yeterlidir kanaatindeyiz.